

presidenta Mezinárodní asociace politické vědy. Mezi první patří vědy dotýkající se nějakým způsobem politickej problematiky, zatiaľco vlastní politická veda je predovšetkým soustředěna na politiku, to znamená zvláště na otázku moci. Totéž uvedl pro otázku mezinárodních vztahů a mezinárodních politiky. V tomto smyslu také upřesnil vztah mezi historií a politickou vědou, i když na svém osobním příkladu musel zdůraznit neurčitost hranic mezi historikem a politickým vědcem.

Na závěr zdůraznil zvláště problém ros-

toucího rozsahu literatury a pramenů pro studium mezinárodních vztahů, spojený zároveň s otázkou jazykovou. Problém ovšem nevidí pouze v rozdílech národních jazyků, ale také v celkových otázkách terminologie. Typické jsou zde rozdíly mezi marxistickou a nemarxistickou terminologií, ale i mezi odborníky zaměřenými na jednotlivé disciplíny a přístupy. Ty pak znesnadňují výměnu myšlenek a názorů, jež je jedním ze základních předpokladů rozvoje výuky a výzkumu mezinárodních vztahů.

Vladimír Soják

O ČÍNSKEJ POLITICE

Za různymi, viacmenej extrémnymi hodnoteniami a niekedy z kontextu vytrhnutými informáciami začína sa črtať potreba skúmania a hodnotenia základných tendencií, ktoré sa realizujú v dramatickom a protirečivom vývoji situácie v ČĽR.

Možno namietnuť, že naše zpravodajstvo, ba väčšinou aj publicistika poskytujú málo dokladov o takomto prístupe, podnetom nielen pre výzkum, ale aj pre prax a propagandu. Nasledujúce riadky chcú však informovať o obsahu podujatia, aké donedávna poriadat nebývalo zvykom v tomto kraji.

Širšími súvislosťami súčasného čínskeho vývoja sa teda zaoberal celoštátny seminár Ústrednej vedeckometodickej rady pre otázky mezinárodných vztahov pri Socialistickej akademii v dňoch 16. a 17. marca 1967 v Živohošti.

Hlavný referent M. Míka (ÚV KSČ) venoval pozornosť ideológii a praktickej politice KS Číny a hlavným príčinám a zdrojom, z ktorých vychádza. Po úvodnom prehľade rôznych etáp vývoja sporných názorov ústiachich v konflikt rozobral a odôvodňoval jednu z hlavných téz kritiky, tézu o splynutí otázky vojny a revolúcie v čínskom výklade teórie a taktiky komunistickej hnutia. Pokúsil se ilustráciami z reálneho vývoja medzinárodnej situácie, najmä v Ázii, dokázat snahu čínskych predstaviteľov o „overenie“ týchto svojich stanoví v praxi (Laos, Vietnam, Indonézia).

Pri analýze príčin poukázal na problém prístupu k socialistickej revolúcii, charakteristickej pre komunistickej hnutie ako celok, pričom uviedol, že špecifický prístup KS Číny k týmto otázkám je poznačený hegemonistickými tendenciami, prehnaným nacionalizmom, snahou o novú teóriu hybných síl na ceste k socializmu a obavami z uplatnenia princípov XX. sjazdu KSSS. Ako argumenty pre tieto hodnotenia použil množstvo údajov z dejín a

súčasného vývoja KS Číny. Na závěr referujúci vyjadril presvedčenie, že svetový revolučný proces nepôjde čínskou cestou cez rozvojové krajiny, ale cez vyspelé krajiny a cez úspechy socializmu v hospodárskom rozvoji.

Seminár pokračoval koreferátmi k jednotlivým špecifickým problémom. J. Janouš (ÚMPE) zdôraznil predovšetkým príslušnosť Číny k tretiemu svetu. Bez priznania základných odlišností, ktoré z toho vyplývajú, a bez rešpektovania skutočnosti, že už druhý raz v dejinách nastúpila na cestu k socializmu hospodársky nerozvinutá a všestranne zaostalá krajina, nie je možné skúmať a pochopiť deformácie socializmu v Číne, vyplývajúce zo subjektívnych, ale i objektívnych príčin. Pôvodne správne stavané dlhodobé programy prechodného obdobia boli nahradené pokusmi riešiť základnosť a splniť požiadavky roľníckych más, ktoré sa stali družstevníkmi, umelým urýchlením ekonomického, ale aj spoločensko-politického vývoja. Z uvedeného vyplýva, že spor nie je len čínskou záležitosťou, čo potvrdzuje okrem iného aj po roku 1964 kritizovaný postup N. S. Chruščova zvlášť pri absolutizovaní mierového spoluzitia ako generálnej línie komunistickej hnutia a zahraničnej politiky socialistických štátov.

Dr. T. Pokora (Orientálny ústav ČSAV) odmietol najprv názor, že staré dejiny určujú tvár Číny napriek tomu, že vedomie kontinuity bolo vždy ich základným znakom, popri univerzálnosti panujúcej ortodoxie a popri úcte voči autorite. Poukázal na primárny význam politiky v čínskych dejinách, ale aj vo svetonázorových prameňoch spoločnosti a jednotlivca. Teória riadenia a efektívna byrokracia je podľa jeho názoru najväčším prínosom Číny pre civilizáciu; priestor ich pôsobenia sa rozširoval aj tým, že Čína bola síce dobývaná, ale osvojovala si idey svojich dobyvateľov, barbarské i kultúrne. V závere ve-

noval pozornosť politickému vývoju Číny v posledných sto rokoch, keď bola prevažne pod vplyvom vonkajších okolností vyvedená zo zahľadania do seba. Tento proces vyvrcholil vytvorením ČĽR; bolo to víťazstvo KS Číny, ale i viac: počiatky obnovenia veľmocenského postavenia Číny, ktoré sa ešte nedávno zdalo navždy strateným.

Ďalšie koreferáty boli venované: politickým aspektom čínsko-sovietskeho sporu — J. Jindřich (VPA), stavu a perspektívam jadrového potenciálu ČĽR — Brož (VPA) a vývoju čínskej ľudovej armády — V. Vlach (VPA). V diskusii už prvé príspevky poukázali na spätosť problematiky s celkovým vývojom v medzinárodnom komunistickom hnutí, ktorá bola aj správne zvýraznená v názve hlavného referátu, ale nedostatočne rozobraná v obsahu.

Bola predložená požiadavka objasniť verejnosti, ktoré závery dokumentov z roku 1957 a 1960 boli ústupkom a ktoré boli a zostávajú základnými princípmi podnes, ako aj požiadavka zbaviť sa romantizmu a preceňovania vo vzťahu k rozvojovým krajinám (J. J a k o u b e k).

Na margo prvého koreferátu a aj hlavného referátu bolo poznamenané, že je veľmi správne postulovať príslušnosť Číny k tretiemu svetu v istom zmysle, no nemožno súčasne nezdôrazniť, že pri analýze čínskeho vývoja a súčasnosti, najmä metód a prístupov a snáh aj príčin, je

nevyhnutelné brať do úvahy, že KS Číny bola a je súčasťou komunistického hnutia takého, aké bolo a je aj dnes. Veľmi stručne a schematicky povedané, existujú výrazné paralely historické, ako napríklad vzťah k opozícii, spor nacionalizmu a internacionalizmu, problémy modelu socializmu v zaostalej krajine, absolutizovanie vlastných zvláštností. Podobne výrazné paralely možno uviesť aj zo súčasnosti: ostrý vnútrostranícky boj o realizáciu výsledkov XX. sjazdu KSSS, snahy o umelé urýchľovanie vývoja a diskusie o formách a termínoch prístupu ku komunizmu a hegemónistické ambície nie sú výlučnou doménou súčasného vedenia čínskej komunistickej strany (Š. Š e b e s t a).

Na záver treba uviesť, že všetky vystúpenia obsahovali výslovné vyjadrenie potreby zjednotiť úsilie a prijať konkrétne opatrenia pre komplexné a systematické sledovanie spomínaných problémov. Preto aj vyvolalo priaznivú odozvu záverečná téza hlavného referátu o tom, že ideologický front má skončiť s rozvíjaním uznesení a prísť ku skutočnému výskumu. Ak sa táto téza dostane do vedomia a praxe v š e t k ý c h zainteresovaných, možno očakávať novú etapu nielen vo výskume, ale aj v propagandistickej práci; jej výsledky budú iste rovnako prospešné a potrebné ako výsledky výskumu v oblasti ekonomie alebo vedecko-technickej revolúcie.

Stefan Š e b e s t a